

Menedék Újpesten

Interkulturális módszertani kézikönyv

Felelős kiadó:

Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye

1041 Budapest, Deák Ferenc utca 93.

Kiadás éve:

2024

ISBN (pdf): 978-615-6850-03-4

**FŐVÁROSI SZOCIÁLIS
KÖZALAPÍTVÁNY**

BUDAPEST

A kiadvány az FSZKA-UMGYEB-2024-03 „Menedék Újpesten” elnevezésű pályázat keretében, az UNICEF Regionális Ukrán Menekült Program Magyarországi Irodája, Budapest Főváros Önkormányzata és a Fővárosi Szociális Közalapítvány támogatásával jött létre. A kiadványban szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem szükségszerűen egyeznek a támogató szervezetek álláspontjával.

BEVEZETŐ

2022. február 24.-én Oroszország támadást intézett Ukrajna ellen, amelynek következményeként több millióan hagyták el az ország területét. 2024. augusztus 19.-ig összesen 6.655.100 fő kényszerült elhagyni otthonát, közülük (bár kb. 2 millióan érkeztek a magyar határon át) mindössze 62.090 fő él Magyarországon és csak 45.150 fő folyamodott valamilyen státuszért (menedékes, menekült vagy bevándorló).¹

A menedékesek legnagyobb része az elérhető adatok alapján a fővárosban él, de sokan maradtak a határmenti, illetve ahhoz közeli keleti megyékben is. Mivel az Ukrajnából érkezők pontos lakhatásáról nincs általános adatfelvételi és adatszolgáltatási kötelezettség, ezért nagyon sokan vesznek el a rendszerben, sokan esnek ki a különböző ellátásokból, a lakhatási és megélhetési problémáik mellett pedig az oktatási rendszerben is információhiánnyal küdenek mind a menedékes családok, mind az intézmények.

A kiadvány célja, hogy a menekültekkel, menedékesekkel, más kultúrából, más szokásokkal rendelkező családokból érkező, vagy bármilyen egyéb okból más gyerekekkel, csoportokkal foglalkozó szakemberek megismerjenek olyan módszereket, jógyakorlatokat és szakmai anyagokat, amelyek eredményesen segítik őket abban, hogy ne csak a kívülről érkező, új gyerekeket tudják bevonni óvodai, iskolai vagy szabadidős csoportjaikba, hanem a már meglévő közösséget is fel tudják készíteni az új gyerekek, családok érkezésére.

A kiadvány az FSZKA-UMGYEB-2024-03 számú, „Menedék Újpesten” elnevezésű projekt keretében készült, amely az UNICEF Regionális Ukrán Menekült Program Magyarországi Irodája, Budapest Főváros Önkormányzata és a Fővárosi Szociális Közalapítvány támogatásával jött létre.

1 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> 2024. (Adatlekérés: 2024.08. 23. 11:11)

UKRÁN MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

Habár a köznyelvben és jelen kiadványban is elsősorban menekültként hivatkozunk minden olyan személyre, aki valamilyen okból elhagyni kényszerült hazáját, a közigazgatás több státuszt is megkülönböztet. Annak ellenére, hogy az ellátások rendszerében nagyon sok az átfedés és a legtöbb esetben nem kell különbséget tenni a jogosultságok tekintetében, fontos lehet, hogyan az egyes státuszok kikre vonatkoznak.

Menekült: az a külföldi állampolgár vagy hontalan személy, aki valószínű, faji, politikai okokból vagy valamely nemzetiséghez, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása miatti üldöztetése – vagy az üldöztetéstől való megalapozott félelme – miatt hagyta el állampolgárság szerinti országát vagy korábbi lakóhelyét.

Menedékkérő: az a menekült, aki a kérelmét beadta a megfelelő hatóságnál.

Oltalmazott: akinek a menekült kérelmét csak részben fogadták el, de a menekült ellátással közel azonos jogok illetik meg.

Befogadott: akinek a menekült kérelmét csak részben fogadták el, itt csak tartózkodási engedélyt kap, ellátást nem.

Menedékes: olyan menekült, aki hazájában kitört fegyveres konfliktus, etnikai összecsapás vagy az emberi jogok durva megsértése miatt másokkal együtt, nagy csoportban kényszerül elvándorlásra. A menedékes státuszban a regisztráltak egy külön menedékes kártyát kapnak, ami feljogosít bizonyos ellátásokra, de hatályát és kiterjedtségét az országgyűlés szabja meg. Az Ukrajnából érkezettek ebbe a csoportba tartoznak.

Mi a kiadványban az egyszerűség kedvéért menekültként hivatkozunk mindegyik csoportra.

A projekt keretében 2024. június-júliusában elkészült egy kutatás, amely az Újpesten élő vagy ott szolgáltatást (bölcsődét, óvodát, iskolát) igénybe vevő ukrán menekültek számát és igényeit volt hivatott feltárni. A projekt tervezésekor a statisztikákban egy személy sem szerepelt, aki Ukrajnából érkezett volna, a gyakorlati tapasztalatok viszont azt mutatták, hogy élnek itt menekültek. A kérdőíves kutatásra végül 63 fő válaszolt, akiknél 17 fő 0-8 év közötti gyerek él, és további 23 fővel készült mélyinterjú lekérdezés.

Az egyik, oktatási-nevelési szakembereket is érintő megállapítása a kutatásnak, hogy bár a menekült gyerekek is tankötelesek, rengetegen vesznek el a rendszerben, a jelenléti oktatásban csak elvétve vesznek részt. (Vagy azért, mert kettős állampolgárként sosem regisztrált menekültként, vagy azért, mert online ukrán oktatásban tanulnak a gyerekek és azt hiszik a szülők, hogy ezzel teljesítették az elvárásokat.) A rendszerben óriási az információhiány, mind a szülők, mind az intézmények többsége szorong a félreértések, nyelvi akadályok stb. miatt.

A kiadvány célja, hogy támpontot nyújtson abban, hogyan vonhatók be a közösségbe nemcsak a menekült, hanem a bármilyen szempontból eltérő gyerekek és családjaik, akikre sokszor nem lehetőségként, hanem problémaként tekint a környezet.

CSOPORTBA FOGADÁS

Az új gyerekek érkezése a csoportba mindig különleges időszak, különösen igaz ez akkor, ha olyan érkezik hozzánk, akinek a többségtől valamiért eltérő élettapasztalata van – ez lehet azért, mert egyik vagy mindkét szülője a többségitől eltérő országból vagy kultúrából származik, más szokásokat tartanak otthon (pl. a keresztény kultúrkör ünnepei nem kiemelt fontosságúak számukra), máshogy néz ki, máshogy öltözködik, máshogy tölti a szabadidejét vagy valami más dologban tér el a csoport többi tagjától.

Ilyenkor teljesen természetes, hogy az érkező és a csoport is kíváncsi, esetleg szorong, milyen lesz az új helyzet, ezért fontos, hogy a csoportvezető felkészítse a csoportot az új társ érkezésére. Ebbe a folyamatba érdemes bevonni az új csoporttárs szüleit is, mik azok a „másságok”, amiket már a kezdetektől fogva szeretnének bemutatni a csoportnak és mik azok, amik érzékenyen érintik őket.

A csoportvezetőtől fontos, hogy a gyerekek természetes kíváncsiságát erősítse és ne az érkező eltéréseit állítsa központba; azaz ne állítsa őt a kívülálló pozíciójába, hanem arra koncentráljon, hogy mik azok a közös pontok, amelyek mentén saját identitását is megélheti a csoportban és a beilleszkedés is sikeres lesz minden fél részéről.

Vannak persze olyan másságok, amelyekről sem az érkező gyermek, sem szülei nem szívesen beszélnek, vagy akár le is tagadnak. Ilyen lehet a mélyszegénység, a diszfunkcionális családi háttér, a bántalmazás, szerhasználat stb. Ilyenkor a csoportvezető feladata nem a probléma nyilvánossá tétele a csoport számára és az ott való megvitatása, hanem fel kell tudnia ismernie a probléma következményeit és jeleit az egyén viselkedésében, tanulmányi előrehaladásában és társas interakcióiban, majd ezt kell tudnia kezelnie egyéni és csoportos szinten, akár más szakértők bevonásával is.

A két példa között helyezkednek el azok a traumák, amelyeket nem lehet és nem is érdemes teljesen eltitkolni, ugyanakkor nem lehet pozitív különbségként értékelni, amiről az érkezőnek beszélnie kellene, sőt, tilos is arra kérni, hogy újra és újra idézze fel a vele történeteket. A háborúk, természeti katasztrófák elől menekülő gyerekek helyzete tipikusan ilyen: a fogadó csoport empátiáját mindenképp erősíteni

kell, hogy kellő érzékenységgel tudják kezelni a más esetben deviánsként értékelt viselkedést (ez széles skálán mozoghat az apátiától, közönytől az agresszív viselkedésig); az érkezőknek viszont olyan környezetet kell teremteni, amiben megélhetik a kiszámíthatóságot, biztonságot, sikereket, azokat a hétköznapi epizódokat, amiket mi természetesnek veszünk (játék, közös pozitív élmények, ünnepek stb.).

HA NINCΣ KÖZÖΣ NYELV

A menekültek esetében az egyik leggyakoribb félelem, hogyan lehet őket a csoportba fogadni és tanítani, ha nincs közös nyelv, amin kommunikálni lehetne velük akár a csoport, akár a csoportvezető részéről. A közös nyelv hiánya minden érintettre hatással van:

- a csoportvezető nem tud instruálni, kérdéseket feltenni, egyáltalán felmérni, hol tart a gyerek az adott területen, iskolai környezetben nem tud számonkérni;
- a kortárscsoporttal való kommunikáció is nehezített, bár itt már lehetnek közös pontok, amik segítségével el lehet kezdeni a kommunikációt (ez lehet közvetítő nyelv mint pl. az angol, de ha ez nincs, kb. 10 éves kor felett már mémek mentén is el lehet beszélgetni);
- a menekült gyermek frusztrálódik abban, hogy körülötte egy általa nem ismert nyelven beszélnek (ez egyébként nem baj), egy olyan nyelven, aminek a használatára rá van kényszerítve (pl. magától sosem tanult volna magyarul, a háború miatt érkezett ide, így a magyar nyelvről könnyen asszociálhat magára a traumára is), ha egyébként anyanyelvén jól is tanulna, idegen nyelven eleve kudarc lesz számára a tanulás; ha pedig a kortársakkal sem tud akár nonverbálisan kommunikálni, a társas kapcsolatai is elhalnak és saját csoportjára fognak korlátozódni (ez lehet a szűk család vagy tágabb menekülti közösség);
- frusztrálódik a menekült szülő is, mert egyrészt látja a gyereke küszködését a rendszerben, másrészt valószínű, hogy ő sem tud

kommunikálni a csoportvezetővel és nem igazodik el az új ország jogszabályi környezetében sem, nem tudja, mik a lehetőségei, milyen segítséget tudna igénybe venni;

- és frusztrálódhatnak a csoportba járó gyerekek szülei is, különösen olyan csoportokban, ahol az előrehaladásnak, továbbtanulásnak kiemelt értéke van – ők tarthatnak attól, hogy az ő gyerekeikre így nem jut majd elég figyelem, a menekült gyerekek integrációjára fordított idő pedig visszaveti az ő gyerekeiknek a haladását, „visszahúzzák a csoportot”.

ROSSZ ÉS KEVÉSBÉ ROSSZ GYAKORLATOK

Bölcsődében, óvodában még könnyebb kiegyenlíteni a különbségeket, részben azért, mert a napirend még sokkal rugalmasabban alakítható olyan tevékenységekhez, amelyek az érkezetek integrációját és fejlesztését segítik.

Iskolai környezetben ellenben sokkal kevésbé rugalmas a rendszer, szigorú órarendhez és napirendhez kell alkalmazkodnia minden osztálynak. Emiatt gyakori, hogy az érkezett menekültet éviszméltésre kötelezik – ennek előnye, hogy a tananyagot már nagyjából ismeri a gyermek, így az új ismeretek elsajátítása helyett a nyelvtanulásra tud koncentrálni.

Roszbabb gyakorlat, bár nagyon ritkán fordul elő, hogy a gyerekeket első osztályba íratják, hogy ott tanuljanak meg írni és olvasni – ez már sokkal kevésbé bevett szokás, de jelen volt az azokból a kultúrákból érkezőknél, akik nem a latin ABC-t használták.

A magántanulói státusz segíthet, ha az intézmény valamilyen okból nem tudja fogadni a menekülteket, ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy ez erősíteni fogja az eleve hátrányos oktatási helyzetet – a tanuló magától nem fog tudni megtanulni egy teljesen idegen nyelvet, sem a szülő nem fog tudni ebben segíteni; ez olyan esetekben működhet, ahol a tanuló már eleve beszéli az adott nyelvet (pl. mert

kettős magyar állampolgár), ebben az esetben viszont nagyon ritka, hogy az intézmény magántanulói státuszt javasoljon (ha nincs más kizáró oka a befogadásnak).

A legrosszabb gyakorlat, ha a gyermeket egyáltalán nem fogadják az intézmények – ekkor sem az intézménynek, sem a benne dolgozóknak, tanulóknak, de a tanulni kívánó menekültnek sincs esélye a fejlődésre, és tovább erősíti a közösségben a félelem alapú megközelítést. A menekült család számára pedig erősíti a társas izoláltságot, nemcsak azért, mert a menekült családok nincsenek kapcsolatban a többségi társadalommal, hanem azért is, mert a beiskolázatlan gyerekek miatt kvázi illegalitásba szorulnak, sem az oktatási-nevelési intézményektől, sem a gyermekvédelmi szolgálattól, sem máshonnan nem mernek majd segítséget kérni.

A HÁTRÁNYOK LEKÜZDÉSE

Ha az intézmény úgy dönt, hogy fogadja a menekült gyereket, számos lehetősége van az integráció segítésére. Az alábbiakban a Jezsuita Menekültszolgálat ajánlott módszereit ismertetjük:

- teret engedni az érkezők kultúrájának bemutatására;
- a család bevonása az intézmény életébe;
- a célnyelv preferálása akkor is, ha van közvetítő nyelv;
- a gyerek ne legyen tolmács komolyabb témákban a szülők és az intézmény között;
- egyéni fejlesztési terv (eft) mentén figyelni az előrehaladásra;
- az eft kidolgozásakor bevonni a többi munkatársat, számukra egyéni feladatokat kijelölni a terv végrehajtásában;
- az értékelés elhagyása a kezdeti időszakban;
- időt hagyni az érkezett gyermeknek a helyi szokások, normák megfigyelésére, megismerésére;
- mérőföldköveknél (pl. intézményváltás, intézményen belüli tagozatváltás) kiemelt figyelmet fordítani a gyermekekre;
- erős figyelmet fordítani a menekült gyermekekre, akkor is, ha csak

rövid ideig lesz a csoportban;

- konfliktus esetén felismerni, hogy az adott helyzet egyéni vagy kulturális helyzetből fakadóan okoz problémát és ennek megfelelően kezelni a helyzetet;
- az intézményi profil transzparens kommunikálása a szülők felé (pl. milyen értékek mentén nevelik a gyerekeket, mik a nevelés céljai, főbb intézményi események, ünnepek, táborok, szokások stb.);
- külső szakemberek bevonása.²

Az intézmény részéről fontos, hogy a befogadás felelősségét a magukénak érezzék – az érkező menekült gyerekek és családjuk természetesen mutatnak ellenállást a hirtelen vagy kisebb változásokkal szemben is, ha választhattak volna, otthon maradtak volna; az őket ért trauma feldolgozása, a folyamatos létbizonytalanság, a jövőtől való félelem minden energiájukat leköti.

A célnyelv használatakor törekedjünk arra, hogy egyszerű szavakat, mondatszerkezetet használjunk, erősen gesztikulálva: a lehető legkönnyebben az egyszerű vezényszavak (állj, igen/ne, ügyes vagy stb.) taníthatók meg;³ próbáljunk meg játékos formában tanítani vagy nem-formális oktatási módszerekkel, a fontos kifejezéseket pedig gyakran ismételjük.⁴

A csoporthoz tartozást segíti, ha a közösség nyitott az új érkező kultúrájára, személyiségére, ezt a kulturális napokon túl erősítheti, ha a hétköznapiakban kortárs segítőket, mentorokat vonunk be a menekült életébe.⁵ A rengeteg csoportos feladat és kreatív megoldások

2 Dombi Annamária – Kővágó Emese – Németh Beatrix – Rudan Mária – Szalma Balázs – Székely Orsolya – Vándor Ildikó: Menekült gyerekek a mi iskolánkban? Kérdések és lehetséges válaszok a menekült gyermekek iskolai (be)fogadásának gyakorlatáról, Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, 2019 47-50. old.

3 <https://www.ayiconnection.com/blog/how-do-you-communicate-effectively-with-kids-when-they-dont-speak-your-native-language>

4 <https://medixcollege.ca/Home/NewsArticle/3-tips-for-communicating-with-non-english-speaking-children-after-eca-courses/>

5 <https://www.virtual-college.co.uk/resources/overcoming-language-barriers-in-the-classroom>

használata a teremben (pl. tárgyak címkézése a könnyebb szótanuláért) szintén segítik a lexikális és a szociális ismeretek fejlesztését is.⁶

Fontos a szülők és testvérek bevonása is, közös programok szervezése a többi szülővel, a csoport rendezvényein, mint pl. kirándulások, szülői értekezlet kiemelten figyeljünk a menekült gyerekek családjára, az ő bevonásuk közös nyelv hiányában hasonló módszerekkel lehetséges, mint a gyerekek esetében (egyszerű nyelvhasználat, testbeszéd használata, lassú-tagolt beszéd, közös feladatok).⁷

Mindezek persze nem zárják ki, hogy használjuk a technológiai lehetőségeket. Ha az intézmény nem tudja hosszabb időn át rugalmasan kezelni az új érkezők befogadását, akkor még mindig rendelkezésünkre állnak ingyenes és fizetős fordítóprogramok (az iskolának mindenképp hasznos lehet beruházni ilyenekbe akkor is, ha nem menekültek, hanem csak magyarul nem vagy rosszul beszélő, külföldi családokkal kell kommunikálniuk):

- a Google Translate a legegyszerűbben elérhető, de élőszót nem tud fordítani, így órai anyag átadására kevésbé alkalmas, de rövid kommunikációt, ahol van idő az üzenetek bevitelére a legtöbb nyelven jól fordít;⁸
- a Remind az elküldött üzenetet úgy fordítja át, hogy az üzenet fogadója azt már saját nyelvén kapja meg – ez kifejezetten hasznos a szülőkkel való kommunikációban, online oktatásban és interaktív csoportmunkában is;⁹
- a Pocketa élőszóban is fordít és a legtöbb nyelven, amely magyarországi környezetben előfordulhat, szóban és írásban is tud kommunikálni.¹⁰

A közös nyelvet nem beszélő vagy menekült gyerekekkel való integrációs folyamattal kapcsolatban bőséges a szakirodalom, itt most három kötetet javaslunk. Az első kettő kimondottan magyarországi

6 Uo.

7 <https://www.learningladders.info/blog/engaging-non-english-speaking-parents/>

8 <https://translate.google.com/?hl=hu&sl=en&tl=de&op=translate>

9 <https://www.remind.com/>

10 <https://www.pocketalk.com/>

környezetre íródott, egy módszertani kiadvány, illetve konkrét óraterv a gyerekek bevonására, a harmadik a brit oktatási rendszerre íródott, de hazai környezetben is alkalmazható módszereket tartalmaz.

Mivel a kiadvány célja, hogy a lehető legszélesebb körben alkalmazható legyen, ne csak menekült gyermekek körében, ezért a továbbiakban a módszertant nem a traumatizáltság, hanem az interkulturalitás szempontjából fogjuk megközelíteni. Így a módszertan minden olyan közösségben használható, amelyben valamilyen mássággal rendelkező csoporttárs van jelen, akár kulturális, akár szociális, akár más szempontból.

Ha segítjük a gyermekeket és fiatalokat abban, hogy megértsék az emberek közötti különbségeket, hogy elfogadják és jól érezzék magukat abban, akik ők valójában, ha támogatjuk őket, hogy megtalálják a helyüket a világban és értékeljék a sokszínűséget másokban, azzal hozzájárulunk ahhoz, hogy erős, inkluzív közösségek jöjjenek létre, ahol mindenki értékesnek és odatartozónak érzi magát, és hozzájárulunk a mentális egészséghez is.

FOGALMI MEGHATÁROZÁS: INTERKULTURALIZMUS ÉS MULTIKULTURALIZMUS

Az interkulturalizmus és multikulturalizmus szavakat gyakran szinonimaként használják. Forrai R. Katalin azonban egy 2003-as tanulmányában¹¹ finom különbséget határoz meg a két fogalom között.

Véleménye szerint a multikulturalizmus fogalma arra utal, hogy egy társadalomban többféle kultúra él egymás mellett. A multikulturális társadalmak jellemzője, hogy elismerik és támogatják a különböző kultúrák meglétét és együttélését. Azaz, a multikulturalizmus a kultúrák egyenlőségére és sokféleségére helyezi a hangsúlyt, elismerve

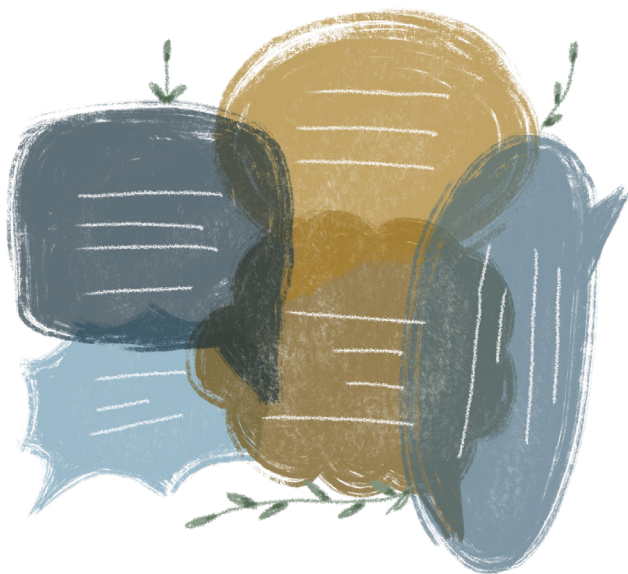
¹¹ Forrai R. Katalin (2003): A multikulturális/interkulturális nevelésről. Iskolakultúra, 12 (6-7), 18-26.

azok értékét. Célja különböző kultúrák megőrzése és támogatása, az egyén saját kulturális identitásának megőrzése. a „A multikulturális pedagógia reagálás erre a helyzetre, egyúttal kompromisszum az asszimilációs oktatáspolitiká és az ennek ellenálló kisebbség között”

Az interkulturalizmus ezzel szemben a különböző kultúrák közötti kölcsönhatásokra és kommunikációra fókuszál. Az interkulturalizmus célja, hogy elősegítse a kultúrák közötti kommunikációt, megértést és együttműködést, ezért fontos az egyének képessé tétele arra, hogy többféle kultúrával tudjanak együtt élni és dolgozni. „Az interkulturális pedagógia központi fogalmai a kommunikációs készségek, a kommunikatív kompetencia” (Forrai 2003)

Összességében, míg a multikulturalizmus a kulturális különbségek megőrzésére és támogatására helyezi a hangsúlyt, addig az interkulturalizmus az interakcióra, a párbeszédre és a kölcsönös megértésre összpontosít, elősegítve ezzel az integrációt és a harmonikus együttélést.

AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI

Az interkulturális kompetencia alapvető összetevője az interkulturális kommunikáció. A globalizáció korában, amikor a világ egyre inkább összekapcsolódik, az interkulturális kommunikáció egyre fontosabbá válik. Az interkulturális kommunikáció az a folyamat, amely során különböző kulturális háttérrel rendelkező egyének vagy csoportok információt cserélnek egymással. Ez a fejezet az interkulturális kommunikáció alapjait tárgyalja, beleértve a kultúra fogalmát, a kommunikációs modelleket és a nem verbális kommunikáció jelentőségét.

KULTÚRA ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

A kultúra az emberek által megosztott hiedelmek, értékek, szokások, normák és szimbólumok összessége. A kultúra befolyásolja, hogyan értelmezzük a világot és hogyan kommunikálunk másokkal. A kommunikáció a kulturális elemek kifejezése és közvetítése. Például egy amerikai személy számára a közvetlen és nyílt kommunikáció természetes, míg egy japán személy számára az indirekt és udvarias kommunikáció előnyösebb. A kultúra és kommunikáció közötti kapcsolat megértése kulcsfontosságú az interkulturális kommunikációban.

KOMMUNIKÁCIÓS MODELLEK

A Shannon-Weaver (1948) kommunikációs modell az egyik legismertebb modell, amely leírja a kommunikáció folyamatát. A modell öt fő elemből áll: forrás (adó), üzenet, csatorna (az út, amelyen az üzenet halad), vevő (a befogadó) és zaj (bármilyen zavar, amely torzíthatja az üzenetet). Az interkulturális kommunikációban a „zaj” gyakran kulturális félreértések vagy sztereotípiák formájában jelentkezik. Például, amikor egy arab személy túl közel jön hozzánk és szinte az arcunkba beszél, ezt a helyzetet tolakodónak, zavarónak érezzük és ezért hajlamosak vagyunk udvariatlannak minősíteni az ilyen embereket.

Shannon - Weaver kommunikációs modell

KULTURÁLIS DIMENZIÓK

Geert Hofstede¹² kulturális dimenziói segítenek megérteni a kultúrák közötti különbségeket. Hofstede öt fő dimenziót azonosított:

1. Individualizmus vs. kollektívizmus: Az individualista kultúrák (például az Egyesült Államok) az egyéni érdekeket helyezik előtérbe, míg a kollektivisták (például Kína) a csoportérdekeket.

2. Hatalmi távolság: Az alacsony hatalmi távolságú kultúrák (például Svédország) kevésbé tolerálják a hierarchikus különbségeket, míg a magas hatalmi távolságú kultúrák (például Mexikó) elfogadják és elvárják azokat.

3. Maszkulinitás vs. feminitás: A maszkulinitás a versenyt és az eredményeket helyezi előtérbe (például Japán), míg a feminitás az életminőséget és a gondoskodást (például Hollandia).

4. Bizonytalanságkerülés: A magas bizonytalanságkerülésű kultúrák (például Görögország) erős szabályokat és biztonságot igényelnek, míg az alacsony bizonytalanságkerülésű kultúrák (például Szingapúr) nyitottabbak a változásra és a kockázatokra.

5. Hosszú távú vs. rövid távú orientáció: A hosszú távú orientációval rendelkező kultúrák (például Kína) a jövőbeli célokra koncentrálnak, míg a rövid távú orientációval rendelkező kultúrák (például az Egyesült Államok) a jelenre és a gyors eredményekre.

¹² Geert Hofstede–Gert Jan Hofstede: Kultúrák és szervezetek. Az elme szoftvere; ford. Oláhné Szentessy Éva; VHE Kft., Pécs, 2008

NONVERBÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

A nonverbális kommunikáció magában foglalja a testbeszédet, arc-kifejezéseket, szemkontaktust és a térhasználatot. Ezek a kommunikációs formák gyakran nagyobb hatással vannak a kommunikáció sikerére, mint a szavak. Például, a közvetlen szemkontaktus az Egyesült Államokban a figyelem és az őszinteség jele, míg Japánban a túlzott szemkontaktus tiszteletlenségnek számíthat. A testbeszéd és a személyes tér használata is jelentősen eltérhet kultúránként. Például Latin-Amerikában az emberek közelebb állnak egymáshoz beszélgetés közben, míg Észak-Amerikában nagyobb személyes térre van szükség.

KULTURÁLIS TUDATOSSÁG ÉS ÉRZÉKENYSÉG

Az interkulturális kommunikáció sikerének egyik kulcsa a kulturális tudatosság és érzékenység. Ez azt jelenti, hogy felismerjük és tiszteletben tartjuk a különböző kultúrák közötti különbségeket, és alkalmazkodunk hozzájuk. Az empátia és a nyitottság segít abban, hogy jobban megértsük és elfogadjuk a másik fél nézőpontját és viselkedését. Az interkulturális kompetenciák fejlesztése érdekében fontos, hogy folyamatosan tanuljunk a különböző kultúrákról, és tapasztalatokat szerezzünk multikulturális környezetekben.

EDWARD T. HALL: MAGAS ÉS ALACSONY KONTEXTUSÚ KULTÚRÁK

Edward T. Hall, az interkulturális kommunikáció egyik úttörője, jelentős hozzájárulást tett a kulturális különbségek megértéséhez azáltal, hogy bevezette a magas és alacsony kontextusú kultúrák fogalmát. Hall elmélete szerint a kultúrák kommunikációs stílusuk alapján két fő kategóriába sorolhatók: magas kontextusú és alacsony kontextusú kultúrák. A következőkben bemutatuk Hall elméletét, megvilágítva a két típus közötti különbségeket, jellemzőiket és azok

gyakorlati következményeit.

Magas Kontextusú Kultúrák

A magas kontextusú kultúrákban a kommunikáció nagy része nem verbális, és az üzenetek jelentős része a kontextusból, azaz a helyzetből, a kapcsolatokról és a nem verbális jelekből származik. Ezekben a kultúrákban az emberek közötti kapcsolatok erősek, hosszú távúak és gyakran informálisak.

Jellemzők

1. **Implicit üzenetek:** Az üzenetek gyakran rejtettek, és az információ nagy része a kontextusból származik. Az emberek sokat olvasnak ki a testbeszédből, a hangszínből és az arckifejezésekből.
2. **Erős kapcsolatok:** Az emberek közötti kapcsolatok mélyek és hosszú távúak. A kapcsolatok gyakran személyesek és bizalmi alapúak.
3. **Csoportorientáció:** A csoportérdekek előtérbe helyezése az egyéni érdekekkel szemben. Az egyén identitása szorosan kapcsolódik a csoporthoz, amelyhez tartozik.
4. **Szociális harmónia:** Fontos a harmónia fenntartása és a konfliktusok elkerülése. Az emberek kerülik a nyílt konfrontációt és az egyenes kritikát.
5. **Nonverbális kommunikáció:** Nagy szerepe van a nem verbális jeleknek, mint a testbeszéd, a mimika és a térhasználat.

Példák

Japán, Kína, Dél-Korea, az arab országok és sok latin-amerikai kultúra magas kontextusú.

Gyakorlati következmények

A magas kontextusú kultúrákban dolgozóknak figyelniük kell a nem verbális jelekre és a kontextusra, amelyben a kommunikáció történik. Például egy japán üzleti tárgyaláson a csend és a testbeszéd ugyanolyan fontos lehet, mint a kimondott szavak. Az amerikai vagy

német tárgyalópartnereknek alkalmazkodniuk kell ehhez a stílushoz, hogy sikeresen kommunikáljanak és elkerüljék a félreértéseket.

Alacsony kontextusú kultúrák

Az alacsony kontextusú kultúrákban a kommunikáció főként verbális, és az üzenetek egyértelműek és közvetlenek. Az ilyen kultúrákban az információ nagy része explicit módon kerül átadásra, és kevésbé támaszkodnak a kontextusra vagy a nem verbális jelekre.

Jellemzők

1. Explicit üzenetek: Az üzenetek világosak és egyértelműek. Az emberek azt mondják, amit gondolnak, és a szavak jelentése pontosan az, amit kifejeznek.
2. Gyenge kapcsolatok: Az emberek közötti kapcsolatok gyakran rövid távúak és formálisak. A hangsúly a feladatokon és az eredményeken van.
3. Egyéni orientáció: Az egyéni érdekek és teljesítmények fontosabbak, mint a csoportérdekek. Az egyén identitása független a csoporttól.
4. Nyílt kommunikáció: Az emberek nyíltan fejezik ki véleményüket és kritikájukat. A konfliktusokat közvetlenül kezelik.
5. Verbális kommunikáció: A hangsúly a szóbeli kommunikáción van, és kevésbé fontosak a nem verbális jelek.

Példák

Az Egyesült Államok, Németország, Svájc, és a skandináv országok alacsony kontextusú kultúrák, de hazánk is ebbe a kategóriába sorolható.

Gyakorlati következmények

Az alacsony kontextusú kultúrákban a kommunikációs partnerek számára fontos a világos és egyenes beszéd. A pontosság és a konkrétumok előtérbe helyezése megkönnyíti a félreértések elkerülését. Például egy amerikai üzleti tárgyaláson a szerződés feltételeit

részletesen és egyértelműen leírják, hogy mindkét fél pontosan értse a megállapodásokat.

A két típusú kultúra közötti különbségek számos területen megnyilvánulnak, beleértve az üzleti életet, az oktatást és a mindennapi kommunikációt. Ezek a különbségek gyakran vezethetnek félreértésekhez és konfliktusokhoz, ha a résztvevők nem tudják megfelelően kezelni a kulturális különbségeket.

A két dimenziót **az oktatásban** is megfigyelhetjük. A magas kontextusú oktatási rendszerben a tanár és diák közötti kapcsolat személyesebb és hosszú távú. A tanárok gyakran mentor szerepben vannak, és a diákok fejlődése szorosan követett.

Az alacsony kontextusú kultúrákban az oktatás inkább a tudás átadására és az eredmények értékelésére fókuszál. A tanárok és diákok közötti kapcsolat formálisabb, és a diákok teljesítménye objektív kritériumok alapján kerül értékelésre. Ez Magyarországra inkább jellemző.

A két kultúra megjelenik a mindennapi kommunikációban is. A magas kontextusú kultúrákban a mindennapi kommunikációban nagy szerepet játszanak a nem verbális jelek és a helyzetek kontextusa. Az emberek gyakran olvasnak a sorok között, és az üzenetek jelentését a kontextus alapján értelmezik.

Az alacsony kontextusú kultúrákban a mindennapi kommunikáció egyértelmű és közvetlen. Az emberek arra töreksenek, hogy világosan és pontosan fejezzék ki magukat, és kevesebb figyelmet fordítanak a nem verbális jelekre. Edward T. Hall elmélete alapvető betekintést nyújt a különböző kommunikációs stílusok és kulturális különbségek megértéséhez. Az ilyen különbségek felismerése és megfelelő kezelése kulcsfontosságú a sikeres interkulturális kommunikáció és együttműködés érdekében. A globális világban, ahol a kultúrák egyre inkább összefonódnak, a magas és alacsony kontextusú kultúrák közötti különbségek megértése elengedhetetlen a hatékony kommunikációhoz és a konfliktusok elkerüléséhez. A nyitottság, az empátia és a kulturális érzékenység fejlesztése lehetővé teszi,

hogy sikeresen navigáljunk a kulturális különbségek között, és gazdagabb, sokszínűbb kapcsolatokra tegyünk szert.

KERESZTKULTURÁLIS KÜLÖNBSÉGEK: MEGÉRTÉS ÉS KEZELÉS

A globalizáció és a nemzetközi mobilitás növekedésével a kereszt-kulturális különbségek megértése és kezelése egyre fontosabbá válik. A keresztkulturális különbségek azok az eltérések, amelyek a különböző kultúrák között fennállnak, beleértve a kommunikációs stílusokat, értékeket, normákat és viselkedési mintákat. Ezek a különbségek jelentős hatással lehetnek a mindennapi életre, az üzleti kapcsolatokra és a nemzetközi együttműködésre. Ebben a fejezetben a keresztkulturális különbségek fő területeit vizsgáljuk meg, és bemutatjuk, hogyan lehet ezeket hatékonyan kezelni.

Értékek és normák

A különböző kultúrák eltérő értékeket és normákat képviselnek, amelyek befolyásolják az emberek viselkedését és döntéseit. Geert Hofstede kulturális dimenziói, mint például az individualizmus vs. kollektívizmus, a hatalmi távolság és a bizonytalanságkerülés, segítenek megérteni ezeket az eltéréseket. Például az individualista kultúrákban (pl. USA) az egyéni teljesítmény és függetlenség fontosabb, míg a kollektivistákultúrákban (pl. Kína) a csoporthoz való tartozás és az együttműködés áll a középpontban. A magas hatalmi távolságú kultúrákban (pl. India) az egyenlőtlenségek és a hierarchikus struktúrák elfogadottak, míg az alacsony hatalmi távolságú kultúrákban (pl. Svédország) az egyenlőség és az autonómia fontos értékek.

KOMMUNIKÁCIÓS STÍLUSOK

Az egyik legfontosabb terület, ahol a keresztkulturális különbségek megnyilvánulnak, a kommunikáció. A különböző kultúrák eltérő módon kommunikálnak, ami félreértésekhez és konfliktusokhoz vezethet. Edward T. Hallelőbb bemutatott elmélete ezt fejti ki.

Nonverbális Kommunikáció

A nem verbális kommunikáció szintén jelentős szerepet játszik a keresztkulturális különbségekben. A testbeszéd, arckifejezések, szemkontaktus és térhasználat kultúránként eltérő jelentéseket hordozhatnak. Például a közvetlen szemkontaktus az Egyesült Államokban a figyelem és az őszinteség jele, míg Japánban a túlzott szemkontaktus tiszteletlenségnek számíthat. Hasonlóképpen, a személyes tér igénye kultúránként változik: míg a latin-amerikai kultúrákban az emberek közelebb állnak egymáshoz beszélgetés közben, addig az észak-európai kultúrákban nagyobb személyes térre van szükség.

Időfelfogás

Az időfelfogás szintén kulturálisan meghatározott, és jelentős különbségeket mutathat. Hall szerint a kultúrák monochronikus (egy időben egy feladatot végző) vagy polychronikus (több feladatot egyszerre végző) időfelfogásúak lehetnek. A monochronikus kultúrákban (pl. Németország, USA, más nyugati, európai országok) a pontosság és az időbeosztás fontos, míg a polychronikus kultúrákban (pl. Latin-Amerika, Afrika) az idő rugalmasabb, és a kapcsolatok ápolása előrébb való a pontos időbeosztásnál.

Konfliktuskezelés

A keresztkulturális különbségek gyakran vezetnek konfliktusokhoz, amelyek kezelése különböző megközelítéseket igényelhet. Az

alacsony kontextusú kultúrákban a konfliktusokat közvetlenül és nyíltan kezelik, míg a magas kontextusú kultúrákban a konfliktuskezelés és az indirekt megközelítések dominálnak. A sikeres konfliktuskezelés érdekében fontos a kulturális érzékenység és a másik fél nézőpontjának megértése. Az empátia és a kommunikációs készségek fejlesztése hozzájárulhat a konfliktusok hatékonyabb kezeléséhez.

AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA

Az interkulturális kompetencia fogalma az 1970-es években kezdett elterjedni, különösen a kulturális sokféleség és a globális kommunikáció iránti növekvő érdeklődés következtében. **Az interkulturális kompetencia alapvetően a különböző kultúrákból származó emberek közötti hatékony és megfelelő kommunikáció képességét jelenti.**

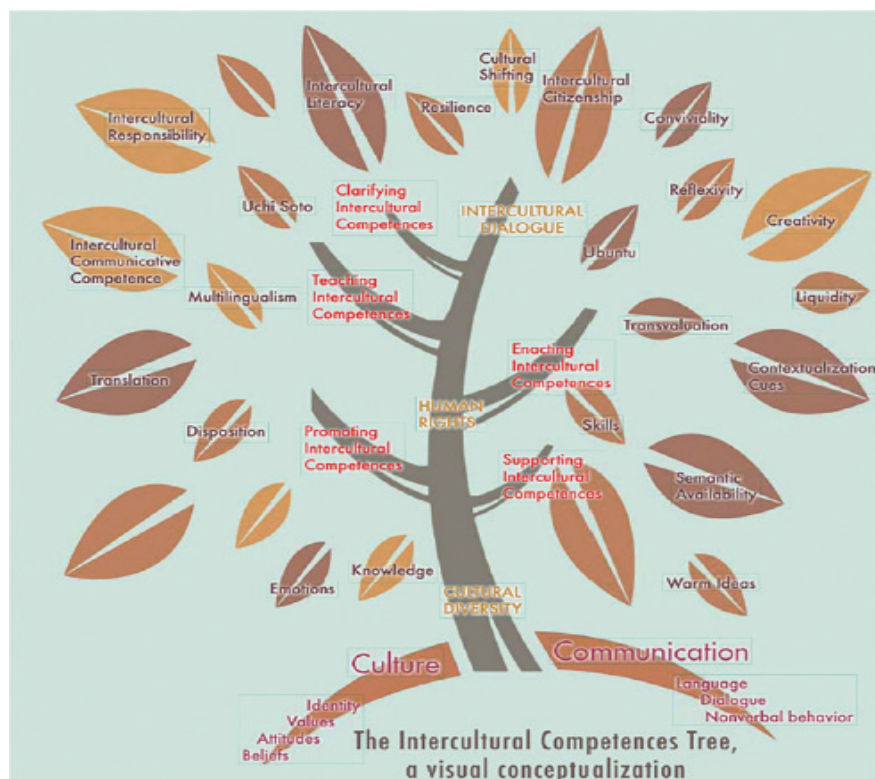
Az interkulturális kompetencia egy olyan készség, tudás, és az tudás alkalmazásának képessége, amely **lehetővé teszi a hatékony együttműködést különböző kultúrák között. Ez magában foglalja a nyitott gondolkodásmódot, a különböző kultúrákról szerzett ismereteket, valamint a viselkedés és kommunikáció stílusának alkalmazkodását a kulturális különbségekhez.**

Az interkulturális kompetencia fejlesztése kulcsfontosságú a keresztkulturális különbségek sikeres kezeléséhez. Ezek a kompetenciák magukban foglalják a kulturális tudatosságot, az empátiát, a nyitottságot és a kommunikációs készségeket. A kulturális tudatosság azt jelenti, hogy felismerjük és megértjük a különböző kultúrák közötti különbségeket. Az empátia lehetővé teszi, hogy beleéljük magunkat mások helyzetébe és megértsük az ő nézőpontjukat. A nyitottság és a kíváncsiság segít abban, hogy pozitívan viszonyuljunk a különböző kultúrákhoz és tanuljunk belőlük.

A fogalmat először olyan szakemberek és kutatók használták, akik a kulturális kommunikációval és a globalizáció hatásaival foglalkoztak. Az egyik első, aki jelentős mértékben hozzájárult a fogalom kidolgozásához, Edward T. Hall volt, aki 1959-ben megjelent „The Silent Language” című művében részletesen tárgyalta a kultúrák közötti kommunikáció fontosságát.

A 1990-es évektől kezdődően Darla K. Deardorff számos kutatást végzett az interkulturális kompetencia területén, és kidolgozott egy modellt, amely a különböző kulturális kontextusokban való hatékony kommunikációhoz szükséges tudást, készségeket, attitűdöket és viselkedési formákat írja le. Deardorff modellje azóta is széles körben elfogadott és alkalmazott a nemzetközi oktatás és képzés területén.

A modellen alapuló Unesco kiadvány¹³ részletesen taglalja azokat a fogalmakat, amelyeken az interkulturális kompetencia alapul, és vizuálisan az alábbi ábrában foglalja össze.

A gyökerek jelentik a kultúrát, benne identitás, értékek, attitűdök, hiedelmek, és a kommunikációt, beleértve a nyelvet, a beszédet, a nonverbális viselkedést.

A fa törzse jelenti a kulturális sokszínűséget, az emberi jogokat és az interkulturális párbeszédet.

Az ágak a kivitelezés, megvalósítás lépéseit látatják: tisztázás, tanítás, támogatás, cselekvéssé formálás.

13 Intercultural Competencies. Conceptual and Operational Framework. Unesco 2013. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219768> Utoljára megtekintve 2024. augusztus 07.

A levelek pedig azokat az értékeket, tulajdonságokat, képességeket és készségeket jelentik, amelyek hiányában nem lehet kulturális kompetenciáról beszélni. Ilyenek az interkulturális felelősség, az interkulturális írástudás, a rugalmasság, az együttélés, a reflexivitás, kreativitás, hozzáállás, érzelmek, tudás, interkulturális kommunikációs kompetencia.

Az interkulturális kompetencia tehát egy dinamikus fogalom, amely folyamatosan fejlődik és bővül a globalizációval és a kulturális sokféleség növekedésével párhuzamosan. A fogalom használata különösen fontos az oktatásban, a munkahelyeken és a nemzetközi kapcsolatokban, mivel elősegíti a kultúrák közötti megértést, az együttműködést és a kölcsönös tiszteletet.

Egyre globalizálódó világunkban az interkulturális kompetencia fejlesztése kulcsfontosságú a sikeres szakmai és emberi kapcsolatokhoz. Legyen szó munkahelyi környezetről vagy különböző üzleti tevékenységek során, az emberek gyakran kénytelenek együttműködni különböző kulturális háttérrel rendelkező személyekkel.

<https://www.aihr.com/hr-glossary/intercultural-competence/>

MIÉRT FONTOS AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA?

- **Elősegíti a hatékony kommunikációt.** A kommunikációs stílusok, normák és nyelvi különbségek áthidalása világosabb és értelmesebb eszmecserét tesz lehetővé.
- **Csökkenti a konfliktusokat.** A kulturális különbségek megértése és tiszteletben tartása csökkentheti a konfliktusokat és megelőzheti a félreértéseket. Elősegíti az empátikus és tiszteletteljes kommunikációt, ami létfontosságú a viták rendezésében.
- **Előmozdítja a befogadást.** Az interkulturális kompetencia befogadóbb környezeteket teremt, ahol az emberek tiszteletben tartva és megbecsülve érzik magukat, függetlenül a háttérüktől. Ez növeli az elkötelezettséget és a morált.
- **Fejleszti az egyéni tanulást.** Az emberek képesek különböző

kulturális tudás, bölcsesség és perspektívák elsajátítására és integrálására, ha nyitott és kíváncsi szemlélettel rendelkeznek.

- **Vonz és megtart különböző tehetségeket.** Azok a szervezetek, amelyek demonstrálni tudják interkulturális kompetenciájukat, egy szélesebb tehetségbázisból profitálhatnak.
- **Versenyelőnyt biztosít.** Az interkulturális készségek lehetővé teszik a különböző kulturális kontextusokhoz való alkalmazkodást, ami előnyt jelent a mai globális térben.
-

AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA ÖSSZETEVŐI

Számos szervezet és tudós igyekezett létrehozni egy interkulturális kompetencia keretrendszer, de Darla Deardorff Interkulturális kompetencia modellje különösen befolyásosnak bizonyult. Ez a modell az attitűdökre, készségekre, tudásra és megértésre, valamint a kívánt eredményre összpontosít, mind belső, mind külső szinten.

AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA ÖSSZETEVŐI

Készségek

Ide tartozik a képesség a hallgatásra, megfigyelésre, értékelésre, elemzésre, értelmezésre és a különböző egyénekhez és helyzetekhez való viszonyulásra.

Tudás és megértés

Ez magában foglalja a kulturális különbségek megértését, beleértve mások világképeinek ismeretét és a kulturális öntudat kialakítását.

Attitűdök

Ide tartozik a tisztelet (mások értékelése), nyitottság, kíváncsiság és felfedezés (a bizonytalanság tolerálása és az ítélkezés felfüggesztése).

Belső átalakulás (interiorizálás)

Ez az interkulturális interakciók eredményeként bekövetkező belső átalakulást jelenti. Magában foglalja a rugalmasságot, alkalmazkodóképességet, etnorelativista perspektívát és empátiát.

Külső megjelenítés (alkalmazás)

Ez az a képesség, hogy hatékonyan és megfelelően viselkedjünk és kommunikáljunk céljaink elérése érdekében egy sokszínű környezetben. Ez az összetevő hangsúlyozza az attitűd, a tudás és a készségek gyakorlati alkalmazását a valós interkulturális interakciók során.

Deardorff modellje az interkulturális kompetenciát egy folyamatos folyamatként tekinti, amely az attitűdöktől a tudáson át a belső és külső eredményekig halad. Az öt összetevő kölcsönhatásban áll és épít egymásra, hogy idővel létrehozza az interkulturális kompetenciát.

AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE KISGYERMEKKORBAN

Az interkulturális kompetencia fejlesztése kora kisgyermekkorban kiemelkedően fontos, mivel ebben az életszakaszban a gyermekek agya rendkívül fogékony és rugalmas. Az úgynevezett „kritikus periódus” alatt, ami a nyelv- és szociális készségek elsajátításának legintenzívebb időszaka, a gyermekek könnyebben tanulnak meg új nyelveket, szokásokat, és képesek különböző kulturális perspektívák elfogadására. Ebben az időszakban a gyermekek természetes kíváncsisága és nyitottsága révén sokkal befogadóbbak a különböző kulturális értékek, normák és kommunikációs stílusok iránt, mint későbbi életszakaszokban.

Az interkulturális kompetencia lényege, hogy képesek legyünk megérteni, tiszteletben tartani és hatékonyan kommunikálni más kultúrák tagjaival. Ha ezt a kompetenciát már kisgyermekkorban elkezdjük fejleszteni, az segít a gyermekeknek abban, hogy nyitottabbá váljanak a különböző kultúrák iránt, valamint abban is, hogy könnyebben eligazodjanak a multikulturális környezetekben. Ezáltal nemcsak a személyes és szociális kapcsolataik javulnak, hanem hosszú távon a munkaerőpiacon is előnyt jelenthet számukra.

Felnőttkorban az interkulturális kompetencia fejlesztése már jóval nehezebb, mivel a felnőttek gyakran merevebbek, kevésbé nyitottak az új élményekre, és sokszor már kialakult, szilárd kulturális identitással rendelkeznek. Ezzel szemben a gyermekek identitása még formálódik, ami lehetőséget ad arra, hogy természetesen és könnyedén integráljanak új kulturális elemeket.

Az interkulturális kompetencia fejlesztése óvodás és kisiskolás korban rendkívül fontos, mivel ez az időszak kulcsfontosságú a gyermekek értékrendjének és szociális készségeinek kialakulásában. Az alábbiakban bemutatok néhány módszert és eszközt, amelyek hatékonyan segíthetik az interkulturális kompetencia fejlesztését ebben az életkorban.

Módszerek, eszközök

Mesék, történetek és irodalom

Olyan mesék és történetek olvasása, amelyek különböző kultúrákat mutatnak be, segíthetnek a gyermekeknek abban, hogy megismerjék és megértsék más kultúrák szokásait, értékeit és életmódját.

Bábjátékok és dramatizálás

Ezek során a gyerekek különböző kultúrák szereplőinek bőrébe bújhatnak, ami segíti a mások helyzetébe való beleérzést.

Játékok

Olyan játékok bemutatása és közös játszása olyan hagyományos játékoknak, amelyek különböző országokból származnak. Ez nemcsak szórakoztató, de segít megismerni más kultúrákat is.

Olyan társasjátékok használata, amelyek más országokkal, kultúrákkal kapcsolatos kérdéseket, feladatokat tartalmaznak.

Zene és tánc

A zene és a tánc egyetemes nyelv, amelyen keresztül a gyermekek könnyen kapcsolódhatnak más kultúrákhoz. Különböző nemzetek népzenejének és táncainak megismerése gazdagítja a kulturális tudatosságot.

Nemzetközi dalok éneklése és az ehhez kapcsolódó mozgásos játékok segítik a kulturális különbségek elfogadását.

Kézműves foglalkozások

Különböző kultúrák kézműves technikáinak bemutatása: Például indián tollas fejdísz készítése, afrikai gyöngyfűzés, ázsiai kalligráfia. Ezeken keresztül a gyermekek nemcsak technikai készségeket fejlesztenek, hanem megismerkednek más kultúrák esztétikai

értékeivel is.

Étkezési kultúra bemutatása

Nemzetközi ételek kóstolása, mert az ízeken keresztül is felfedezhetők a kulturális különbségek. Olyan tevékenységek, ahol a gyerekek megismerkedhetnek más országok tipikus ételeivel, segíthetnek a kulturális sokszínűség elfogadásában.

Kapcsolat más kultúrák képviselőivel

Külföldi vendégek meghívása, akik bemutatják saját kultúrájukat (pl. hagyományos ruhák, zenék, mesék) közvetlen kapcsolatot biztosít a gyermekek számára más kultúrákkal.

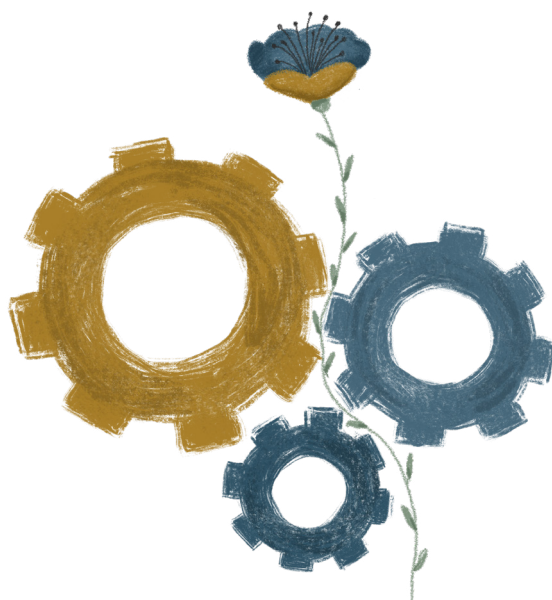
Nemzetközi testvériskolai programok vagy projektek során a gyerekek levelezhetnek, videóüzeneteket cserélhetnek más országokban élő gyerekekkel, ami közvetlen tapasztalatot nyújt a különböző kultúrákról.

Multikulturális környezet kialakítása

Az osztályterem vagy óvodai csoportszobák díszítése különböző kultúrákat ábrázoló képekkel, térképekkel, zászlókkal elősegíti a gyerekek érdeklődését más kultúrák iránt.

Idegen nyelvek alapvető szavaival való ismerkedés játékos formában, ami erősíti a nyelvi és kulturális diverzitás iránti nyitottságot.

INTERKULTURÁLIS OKTATÁS

Az interkulturális oktatás célja, hogy képessé tegye a gyermeket arra, hogy:

- megértse a világot a tudás, fogalmak, készségek és attitűdök elsajátításával, valamint a kritikus gondolkodás képességével,
- lelki, erkölcsi és vallási értékeket fejlesszen ki,
- tiszteletet alakítson ki a kulturális különbségek iránt, elismerje a polgári felelősséget, és megértse az élet társadalmi dimenzióit, legyenek azok múltbeli vagy jelenlegi,
- készségeket és megértést fejlesszen ki annak érdekében, hogy tanulmányozza a világot és annak lakóit, és értékelje az ezek közötti összefüggéseket,
- személyesen és társadalmilag fejlődjön, és másokkal megértéssel és tisztelettel viszonyuljon.

Az interkulturális oktatás lehetővé teszi minden gyermek számára, hogy értékelje saját örökségét és mások örökségét is. Az interkulturális oktatás előnyei minden gyermek számára a következők:

- Bátorítja a gyermek kíváncsiságát a kulturális és társadalmi különbségek iránt.
- Segít fejleszteni és támogatni a gyermek képzelőerejét azáltal, hogy normalizálja a különbségeket.
- Segít fejleszteni a gyermek kritikus gondolkodását azáltal, hogy lehetőséget nyújt számára saját kulturális gyakorlatainak megkérdőjelezésére és átgondolására.
- Segít fejleszteni a gyermek érzékenységét.
- Segít megelőzni a rasszizmust.

Az interkulturális oktatás a tudásra és megértésre, készségekre és képességekre, valamint az attitűdökre és értékekre épül. A jövőképe az, hogy minden életterületen támogassa a gyermeket – lelki, erkölcsi, kognitív, érzelmi, képzelőerőbeli, esztétikai, szociális és fizikai szinten. Az interkulturális oktatás ezen a jövőképen alapul.

ALAPELVEK

Az interkulturalizmus nem alapulhat kizárólag tudáson. Érzelmi válaszok, érzések és attitűdök, valamint tudás formálja és befolyásolja. Különösen fontos a gyermekek oktatásában a pozitív érzelmi válaszok kialakítása a sokféleségre, és az empátia a diszkrimináció áldozatai iránt.

Az interkulturális oktatás konfliktust és erős érzelmeket válthat ki. Amikor az emberek (gyermekek, tanárok, szülők és mások az iskola közösségében) saját attitűdjeiket és értékeiket vizsgálják, és amikor saját korábbi reakcióikat vizsgálják bizonyos helyzetekre, lehet, hogy védekezővé, dühössé vagy szomorúvá válnak. Saját érzelmeik és mások érzelmeinek kezelésének megtanulása központi szerepet játszik a gyermek személyes, társadalmi és oktatási kiteljesedésében.

Az interkulturális oktatás nem egyetlen tréning vagy tantárgy, hanem integrálva van minden tantárggyal és az iskola általános életével, mert így nagyobb valószínűséggel alakulnak ki megfelelő attitűdök és értékek a gyermekekben, ha ezek minden tantárgyba és az iskola teljes életébe integrálódnak, mintha csak alkalmanként foglalkoznának velük.

Az interkulturális oktatás valós világra összpontosít. A gyermekek élete számos lehetőséget kínál a tanárnak az interkulturális témák feltárására és az interkulturális kompetencia fejlesztésére. Lehet, hogy a gyermekek saját életükben is megtapasztalnak példákat igazságtalanságra, diszkriminációra vagy konfliktusra, amelyek révén konkrét módon kapcsolódhatnak az interkulturális oktatás kérdéseéhez.

Az interkulturális oktatás időt igényel. A megértés, a készségek és az értékek fokozatosan épülnek ki, nem pedig egyszer alkalommal vagy rövid idő alatt.

JÓGYAKORLATOK

A VALÓSÁG „SOKKJA”¹

CÉLKÖZÖNSÉG:

Minden korosztály

FEJLESZTENDŐ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK:

- öntudatosság és önismeret
- több nézőpontból való megközelítés
- kommunikációs tudatosság
- hallgatási és megfigyelési készségek
- kritikus kulturális tudatosság

TANULÁSI CÉLOK:

- megérteni, hogyan szűrjük az információkat és hogyan formálunk feltételezéseket
- képessé válni a feltételezések újravizsgálatára és az automatikus reakciók elkerülésére
- bemutatni, hogyan befolyásolják viselkedésünket a kulturális értékek vagy szűrők

IDŐSZÜKSÉGLET

Kb. 15 perc

SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK:

Nincs

14 Donna M. Stringer és Patricia A. Cassiday: „52 aktivitás a kulturális értékek felfedezéséhez” Kiadja: Quercus, 2003

MÓDSZER

1. Kérd meg a résztvevőket, hogy álljanak fel és keressenek egy párt. Az egymással szemben álló párok helyezték lábukat szilárdan a padlóra, majd emeljék fel mindkét kezüket, és helyezték tenyereiket vállmagasságban egymáshoz.

2. Most mondd el a résztvevőknek, hogy a játékot az nyeri meg, aki eléri, hogy a másik ember elmozdítsa a lábát 30 másodpercen belül. Kezdd el az időmérést. (Megjegyzés: a legtöbb résztvevő nyers erőt használ majd, hogy eltolja a másikat. Néhányan megpróbálhatják alkudozással vagy megvesztegetéssel elérni, hogy a másik elmozduljon. Néhányan pedig abbahagyják a nyomást, és hagyják, hogy a másik mozgása előre lökje őket.)

3. 30 másodperc elteltével állítsd le a tevékenységet, és kérj meg néhány résztvevőt, hogy osszák meg a stratégiáikat, amelyeket arra használtak, hogy a másikat elmozdítsák.

4. Kérj egy önkéntest. Vegyék fel az egymással szemben álló, tenyér a tenyérrel pozíciót. Suttogd a másik személynek: „Táncoljunk.” Dúdolj egy dallamot, és mozduljatok együtt.

5. A résztvevők valószínűleg tiltakoznak majd, hogy ez csalás. Emlékeztessd őket, hogy az utasítások egyszerűen csak annyit mondtak, hogy el kell érni, hogy a másik elmozdítsa a lábát 30 másodpercen belül. Nem voltak korlátozások a saját lábak mozgatására vagy a kommunikációra vonatkozóan. Kérdezd meg a résztvevőket, hogy ki nyert.

6. Összegzés. Beszéljtek meg, mi történt. Amikor értelmezéseket hallasz, például „megpróbált megvesztegetni” a „felajánlott nekem valamit” helyett, kérd meg a résztvevőket, hogy csak a viselkedéseket írják le.

- Hogyan éreztél a saját viselkedésed, a partnered viselkedése, illetve az eredmény kapcsán?

- Milyen értékek álltak a különböző stratégiák mögött, amelyeket az emberek használtak?

- Mit tanultál magából a tevékenységből és a „tánc” stratégiából?

- Hogyan lehet ezt a tanulást alkalmazni?

7. Következtetések

- Hajlamosak vagyunk szűrni az információkat, feltételezéseket formálni saját tapasztalataink és értékeink alapján, majd ezek alapján cselekedni. Kulturális értékek, mint az együttműködés, verseny, individualizmus és kollektívizmus, megnyilvánulnak az ilyen típusú tevékenységek során.

- A feltételezések megakadályozhatják, hogy felfedezzünk alternatív viselkedésformákat.

- Az olyan kulturális értékek, mint az individualizmus és a verseny, konfliktushoz vezethetnek és megakadályozhatják a nyertes-nyertes megoldásokat.

- Az erőszak erővel való szembesítése szinte mindig hiábavaló.

KEDVESHÁZ PROGRAM, NYÍRTELEK

„A Kedvesház-pedagógia filozófiája a gyerekérett óvoda-iskola szemléleten alapul, mottója a „Kérlek szépen, nyisd ki” pedagógiai megközelítés. Lényegi ismérvei: a gyerek „megtanulására”, megismerésére, a „hozott tudás”-ra, az „én erősítés”-re építő pedagógiai gyakorlat; élményszerző - tevékenységközpontú tanulás és tanítás; KETHANO (cigány szó, azt jelenti: közös) módszer alkalmazása a közösségépítésben, az együtt-tanulásban, valamint a „hídépítés” intézmény és család között módszerei, technikái. A Kedvesház-kollégium pedagógiai programja is e szemléletet és gyakorlatot követi, kiegészítve a kollégiumi életéhez kapcsolódó speciális tevékenységekkel.”

Forrás: <https://kedveshaz.hu/>

BODI PROJEKT

Elan Egyesület Franciaország

Az Elan Egyesület számos tevékenységet szervez, amelyek célja az interkulturális készségek fejlesztése. BODI nevű projektjüket a Seine-Saint-Denis megye egyik óvodájában valósították meg. Az Elan egyesület és a helyi iskola közötti partnerséget azért hozták létre, hogy válaszoljanak a helyi igényekre – a gyerekek többségének szülei bevándorlók, vagy kulturális kisebbségek tagjai – és megfelelő választ találjanak a kulturális különbségek és a migráció kérdéseire. Különböző tevékenységeken keresztül a sokszínűséggel kapcsolatos kérdéseket tárják fel a gyerekekkel. Olyan témákat, mint a test és a nonverbális kommunikáció, a nemek, a szexualitás, a higiénia, a bőrszín, az ünnepek stb., választották, mert ezeket „érzékeny területeknek” tekintik a multikulturális kontextusban.

Az Elan egyesület tizenkét foglalkozást tart az egész tanév során az óvodás korú, 3-6 éves gyermekek számára. Minden héten más-más tevékenységet mutatnak be, amelyek segítségével azonosított kérdéseket dolgoznak fel. Minden témát játékos formában dolgoznak fel, hogy a gyerekek ismeretei és készségei alkalmazkodjanak. Például egy műhely során különböző képeket mutattak a gyerekeknek, és meg kellett tippelniük, hogy az ábrázolt jelenetek Afrikában vannak-e vagy sem. Az állatokat vagy dzsungleket ábrázoló képeket „afrikainak” minősítették, de a nagyvárosok (pl. Harare vagy Kairó) képeit nem sorolták Afrikába. Ez az innovatív gyakorlat a sztereotípiák és előítéletek leküzdésére törekszik különböző eszközökkel (fizikai megközelítés, képek stb.). Ezek a műhelyek nemcsak bátran felvetik azokat a kérdéseket, amelyeket érzékenynek tartanak, játékos és gyengéd módon, hanem figyelembe veszik a gyerekek megfigyelőképességét is, és az interkulturalitással kapcsolatos különböző témákat dolgoznak fel, aktív résztvevőkké téve a gyerekeket a tanulási folyamat során.

ÉTELEK ÉS HAGYOMÁNYOK MEGOSZTÁSA

Limerick, Írország

Írorszáiban van egy iskola, amely 30 különböző országból érkező, kulturálisan sokszínű tanulókkal dolgozik, létrehozott egy Interkulturális Napot. A cél az volt, hogy ösztönözzék az ír és nemzetközi tanulókat arra, hogy megkóstolják egymás ételeit, és jobban megértsék egymás kulturális hátterét. A diákok feladata az volt, hogy bemutassák ételeiket, hagyományos viseleteiket és kultúrájukról készült fotóikat. Minden ország egy standot hozott létre, ahol bemutatták hagyományos ételeiket, ruháikat és fényképeiket. Mint országuk nagykövetei, a diákok előkészítették az eseményt: a felkészülés során szoros kapcsolatok alakultak ki, a diákok, valamint a tanulók és tanárok közötti eszmecserék is élénkek voltak. Az Interkulturális Nap célja egy olyan hely megteremtése, ahol mindenki értékelheti az egyes országok konyháját és hagyományait, ezzel segítve a tanulókat és tanárokat, hogy jobban megismerjék egymást az élethosszig tartó tanulás részeként, és kulturális barátságokat építsenek.

<https://www.ourladyoflourdesrosbrien.ie/intercultural-day>

SZOCIÁLIS CIRKUSZ

A Magyar Zsonglőr Egyesület, amely független cirkuszművészek platformjaként működik, szociális cirkuszi akciócsoportot vezet, amely képzéseket és klubtevékenységeket biztosít fiatal roma gyermekek számára. A cél a társadalmi integráció elérése különböző cirkuszi tevékenységek tanításával hátrányos helyzetű gyermekeknek. A gyerekek különböző szinteken sajátítják el a cirkuszi tevékenységeket – zsonglörködés, akrobatika stb. –, miközben megtanulnak együttműködni, közösen koreográfiákat készíteni és részt venni cirkuszi műhelyeken. A társas, érzelmi, művészi és fizikai kompetenciák mellett informálisan kognitív készségek is fejlődnek, mint például a figyelem, koncentráció és kontroll. A cirkusz új ablakot nyit a világra – mind kulturális, mind szakmai szempontból – ezeknek a

gyerekeknek. Ezt az új módszert számos országban használják különböző célokra: a kirekesztett csoportok integrációjára, a kulturális és művészeti gyakorlatokhoz való hozzáférés jogának előmozdítására, valamint a cselekvésen és megosztáson alapuló pedagógiára. Magyarországon ezt a gyakorlatot csak nemrégiben kezdték alkalmazni.

<https://acirkuszmindenkie.wordpress.com/>

https://www.tani-tani.info/a_szocialis_cirkusz_modszere

ÖNARCKÉP / AZ IDENTITÁS FELFEDEZÉSE

Jayne Foley ír filmrendező és művész egy művészeti kézműves tervezési kurzust kínál egy ír továbbképző központban. Az önarckép készítése lehetőséget ad a résztvevőknek arra, hogy felfedezzék identitásukat és fejlesszék az önreflexiót, mivel önmagunk megismerése segít másokhoz jobban kapcsolódni. A diákoknak azonosítaniuk kell személyes identitásuk különböző aspektusait. Meg kell figyelniük és elemezniük kell, hogy a rassz, vallás, család és más tényezők hogyan befolyásolják identitásuk jellemzőit és gondolataikat.

Az a tudatosság, hogy milyen értéket képvisel a multikulturális környezet, amelyben tanulnak és élnek, szintén része ennek a felfedezésnek. A projekt azzal kezdődik, hogy megvizsgálják, mi is az önarckép. Ez úgy történik, hogy művészek önarcképeit figyelik meg és vitatják meg, például a Nemzeti Önarckép Gyűjtemény meglátogatásával, ami elvezet a portrék kulcselemeinek megértéséhez, a különböző korszakok és művészek közötti variációkhoz, valamint ahhoz, hogy hogyan ábrázolják a személyiségeket és eseményeket a portrék.

A diákoknak vázlatfüzetükben meg kell válaszolniuk néhány kérdést saját identitásukkal és hátterükkel kapcsolatban: „Ki vagyok én?” „Hogyan ábrázolom magam?”. Ebből kiindulva egy önarcképet kell készíteniük, amely identitásuk kulcselemeit tükrözi. A munka csoportokban zajlik, és a befejezett művek értékeléséhez és kritikai megbeszéléséhez vezet.

A projekt innovatív abban, hogy az egész csoportot arra ösztönzi,

hogy kreatív módon fedezze fel az identitás fogalmát, amely lehet kifejező, formális és szimbolikus. A projekt továbbá lefedi a szélesebb tantervet is: az írástudást, mivel a diákok személyes esszéket, leíró elbeszéléseket, önéletrajzokat készítenek az önarcképek mellé; a történelmet és társadalmi tanulmányokat, mivel a diákok mélyebben belemerülnek a történelmi korszakok felfedezésébe; a technológiát, mivel a diákok megvizsgálják, hogyan változtatja meg a technológia az önarckép lényegét, és hogyan befolyásolja a különböző felszerelések használata ezt a művészeti formát. A diákok a tervezés matematikai összetevőibe is belemerülnek, különös tekintettel a méretre és arányokra, és arra, hogy ezek hogyan befolyásolják a tervezési termékeket.

FET Kilmallock Road Campus various Further Education Training courses (ilovelimerick.ie)

LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE PROGRAM, MAGYARORSZÁG

„A Lépésről Lépésre gyermekközpontú pedagógiai programot az 1990-es években, az Open Society Institute irányításával, amerikai szakemberek dolgozták ki. Magyarországon először 1994-ben vették be az óvodai programot, majd az 1996/97-es tanévben az iskolai programot. A program hazai terjesztője és szakmai koordinátora a Partners Hungary Alapítvány.

A program a különböző háttérű gyermekek együttnevelésében segíti a pedagógusokat, ahol a sokszínűség és az egyediség is a tanulást, a világ jobb megismerését és az együttműködés fejlesztését szolgálja.

A Lépésről Lépésre program célja, hogy az óvodában és az iskolában őszinte, elfogadó légkör alakuljon ki jól szervezett működési keretek közt. Olyan pedagógiai rendszert hozva ezzel létre, amelyben fel lehet készíteni a gyerekeket arra, hogy:

- egy működő közösség aktív, alkotó tagjává váljanak, felismerjék és megbecsüljék az ebben rejlő értékeket;
- önállóan, tevékenyen vegyenek részt saját mindennapjaikban, képesek legyenek véleményt formálni és meghallgatni egymást;

- életkori szakaszaiknak megfelelően bizonyos helyzetekben döntéseket hozhassanak és gyakorolhassák a személyes felelősségvállalást;
- társas-érzelmi készségeik fejlődésével képessé váljanak az egymás iránti nyitottságra;
- nyitottak legyenek a világra, a világ komplexitásának felismerésére, kérdések felvetésére, megoldások keresésére;
- természetes igénnyé válják számukra az egész életen át tartó tanulás.

A programban részt vevő, illetve ahhoz csatlakozni kívánni pedagógusok felkészítésben vehetnek részt.

https://partnershungary.hu/hu_hu/lepesrol-lepesre-program/

INTERKULTURÁLIS NAP AZ ISKOLÁBAN

GIRLS' PRIMARY SCHOOL IN A SUBURB OF DUBLIN -SCOIL BRÍDE

A Scoil Bhríde Buachaillí minden évben megrendezi az Interkulturális Napot, amely fontos eseménnyé vált az iskola naptárában. Ezen az eseményen a 750 diák megosztja és élvezi a Knockmay közösségben képviselt 39 különböző kultúrát.

Ez a nap lehetőséget ad a tanulóknak, hogy többet tanuljanak egymás kultúrájáról és hagyományairól. Az előkészületek hónapokkal korábban megkezdődnek, mind a 34 osztály - saját programokat és tevékenységeket tervez. Például a hatodik osztályos diákok gyalogos túrát tesznek Portlaoise imaházaiba, ahol különböző vallásokról tanulnak. Az iskolában afrikai doboló műhelyeket, rádióműsorokat és előadásokat is rendeznek, amelyek az egységet és a sokszínűséget mutatják be. A szülők aktívan részt vesznek az eseményen, és ínycsiklandó kenyér-, sütemény- és édességkínálatokat készítenek a világ különböző részeiről.

Intercultural Day | Scoil Bhride NS (scoil-bhride.com)

MYSTY INCLUSION/INNOVATIVE PEDAGOGY

A MyStory egy digitális történetmesélési eszköztár, amely az iskolai diverzitás képzésére szolgál. A MyStory egyik fő célja az iskolák kulturális tevékenységének fejlesztése, az (inter)kulturális tudatosság növelése és a diverzitásról való gondolkodás bevezetése. A fő eszközök a digitális történetek, valamint a digitális történetmesélés módszerei és technikái.

A MyStory projekt eszközöket biztosít a tanárok számára, hogy megosszák és beépítsék az innovatív oktatási gyakorlatokat a kulturális sokszínűség tudatosítása érdekében. Ugyanakkor növeli a tanulók kulturális tudatosságát és önkifejezését, valamint fejleszti szociális és állampolgári kompetenciáikat. A MyStory emellett támogatja a tanárok és tanulók digitális kompetenciáinak fejlődését is.

A tanárok, akadémikusok és technikusok hálózatával a MyStory fő célja az iskolákban a diverzitásról való reflexió lehetővé tétele és a tanulók figyelmének felhívása erre a témára már az általános iskolás kortól kezdve.

Ezek a történetek az „ételek”, „család” és „fesztivál” témákra összpontosítanak, és platformként szolgálnak a diverzitás tudatosítására, a más kultúrák iránti nyitottságra, kíváncsiságra, tiszteletre és a digitális készségek fejlesztésére. A tanárok képzést kapnak a digitális média történetmesélésben való használatáról, míg a tanulók maguk gyűjtik és szerkesztik a történeteket.

Magyarországról a Baross Gábor Általános Iskola Tanulóiért Alapítvány vett részt a programban. (Budapest VII. , Hernád utca 42-46.)

A projekt honlapja: News | MYSTY

Hors les murs – Falakon kívül

A projekt örömteli, játékos, részvételre épülő és mindenki számára nyitott műhelymunkákat kínál a 20. kerületben található Place de la Réunion téren, ahol heti egy alkalommal találkozási lehetőséget biztosít. A cél az, hogy fejlesszék a lakosok cselekvőképességét, és

olyan közönséget vonzzanak be, amely normál esetben nem lépne át az egyesület küszöbét a beltéri tevékenységeken való részvételre.

A „Hors les murs” projekt olyan szakemberek, önkéntesek, gyakor-nokok és egyesületi tagok bevonásával valósul meg, akik közvetle-nül a helyi lakosokkal dolgoznak. Az érintett szakemberek között vannak szociális munkások, pedagógusok és közösségfejlesztők, akik segítenek a programok tervezésében és lebonyolításában. A pro-jekt együttműködik helyi iskolákkal, civil szervezetekkel és egyete-mi partnerekkel, hogy a lehető legtöbb lakost elérje. A célcsoport elsősorban a hátrányos helyzetű lányok, nők, bevándorlók, valamint azok a helyi lakosok, akik valamilyen okból visszahúzódók vagy láthatatlanok maradnak a közösségi életben. A program célja, hogy ezeket az embereket bevonja közösségi tevékenységekbe, mint pél-dául sport, zene, főzés, olvasás és kreatív foglalkozások, ezzel előse-gítve az integrációt és a társadalmi kapcsolatok kialakítását.

Fő célkitűzései:

- Mások világának és kulturális referenciának, valamint az ezek-hez kapcsolódó értékek és viselkedési formák felfedezése.
- A másokkal való kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, a francia nyelvtudás javítása, különösen a női bevándorlók esetében.
- Interakció másokkal, kapcsolatteremtés különböző kulturális háttérrel rendelkező emberekkel és barátságok kialakítása.
- Inspirálják hálózatok létrehozását, például olyan anyákét, akik önkéntesként segítenek az egyesületben és javaslatot tesznek kirán-dulásokra (uszoda, múzeumok, piknikek stb.).

Espace adultes (aepcr.fr)

INTRODUCING MY FELLOW STUDENT

Interkulturális módszer, amely célja, hogy diákokat segítsen egymás megismerésében és az interkulturális megértés előmozdításában. Az „Introducing My Fellow Student” (Bemutatom a diáktársamat) nevű programban a diákok egymást interjúvolják, majd bemutatják egymást a csoport előtt.

A módszer

1. Interjú készítése: A diákok párokba rendeződnek, és interjút készítenek egymással. Kérdéseket tehetnek fel a másik kultúrájáról, családjáról, szokásairól, hobbijairól, kedvenc ételeiről stb.
2. Bemutatás: Az interjú után a diákok bemutatják egymást a csoport előtt. Ilyenkor nemcsak az interkulturális különbségeket emelik ki, hanem a közös vonásokat is, ami erősíti a közösségi érzést.
3. Reflexió és megbeszélés: A bemutatók után a csoport közösen beszélgethet arról, hogy milyen új dolgokat tanultak egymásról, mi az, ami meglepte őket, és hogyan lehet a különbözőségeket értéknek tekinteni.

A módszer előnyei:

- Segít a diákoknak mélyebben megismerni egymást.
- Elősegíti az empátia és a nyitottság kialakulását.
- Fejleszti a kommunikációs készségeket, különösen akkor, ha a diákok nem azonos nyelvet beszélnek anyanyelvként.

Ez a módszer egyszerűen beépíthető az óvodai foglalkozásokba, a tanórákba, de akár külön programként is alkalmazható, és kiválóan támogatja az interkulturális nevelést.

FOGLALKOZÁSTERVEK

Foglalkozás óvodás és alsó tagozatos gyermekek számára

A foglalkozás célja, hogy a 3-6 éves óvodás korú gyermekek játékos módon fejlesszék készségeiket és személyiségüket a kulturális sokszínűség megismerése által. A program segít a gyermekeknek abban, hogy nyitottabbá váljanak, könnyebben eligazodjanak a világban, és bátran, magabiztosan lépjenek kapcsolatba másokkal. Az interaktív foglalkozások során a gyermekek megtapasztalják, hogy a különbözőségek érdekesek és értékesek, és megtanulják, hogyan lehetnek aktív résztvevői egy sokszínű közösségnek.

TEMATIKA

1. alkalom: „A testünk és a kultúrák”

- Fókusz: A testünkről és a mozdulatokról tanulunk játékos formában, megismerve, hogy különböző kultúrák hogyan fejezik ki magukat nonverbálisan.

- Főbb tevékenységek:

- Mozgásos bemutatkozás: Minden gyermek egyedi mozdulattal mutatja be magát.

- Képek segítségével fedezzük fel a világ különböző köszönési szokásait.

- Játékos testbeszéd: Utánzás és szerepjáték révén megtanuljuk, hogyan kommunikálhatunk a testünkkel különböző helyzetekben.

- Kézműves foglalkozás: Minden gyermek elkészíti saját „kulturális képeslapját”, ami az őt érdeklő szokásokat vagy mozdulatokat ábrázolja.

- Eszközigény:

- legalább 10 féle kép a világ minden tájáról, egymást köszöntő emberekről, pl.:

- japán: <https://acutrans.com/wp-content/uploads/2023/09/Greetings-Around-the-World.webp>

2. alkalom: „Színek és sokféleség”

- Fókusz: A világ sokféleségének megismerése a színek témáján keresztül, ahol a gyerekek megtanulják, hogy a különbözőségek izgalmasak és értékesek.

- Főbb tevékenységek:

- Színes kártyák választása: A gyerekek kifejezhetik, melyik színt érzik leginkább sajátjuknak, és miért.

- Mesélés: Egy történeten keresztül ismerjük meg, hogy a sokszínűség milyen csodálatos lehet.

- Képek és beszélgetés: Különböző kultúrák és bőrszínű gyerekek képeit nézzük meg, beszélgetve arról, hogyan játszhatunk és barátkozhatunk mindenféle háttérrel rendelkező gyerekekkel.

- Színes kezek játék: Festékekkel készítünk nyomtatokat, amelyek a csoport sokféleségét és egységét szimbolizálják.

- Eszközigény

- Különböző színű lapok/kártyák

- Mese: Ajánlott magyar nyelvű mesék a tematika végén

- Színes képek bemutatása különböző földrészek, országok gyerekeiről vagy nyomtatott képek vagy projektor és számítógép

- Papír, ecset, különböző színű festékek

3. alkalom: „Zene, tánc és kultúra”

- Fókusz: A zene és tánc világán keresztül fedezzük fel, hogyan lehetünk nyitottak és kíváncsiak más kultúrákra, miközben együtt alkotunk valami közöset.

- Főbb tevékenységek:

- Különböző kultúrák zenéinek hallgatása és felfedezése.

- Táncos játék, ahol a gyerekek megmutatják saját táncmozdulataikat, majd egy közös „kulturális táncláncot” alkotnak.

- Hangszerekkel kísérletezünk, hogy közösen alkossunk egy dalt, miközben mindenki más ritmust játszik. Ezt lehet a részt vevők

által készített hangszerekkel is.

◦ Kézműves foglalkozás: Ritmusbotok készítése, amelyek egyedi díszítésekkel mutatják meg a gyerekek kreativitását.

• Eszközigény:

◦ számítógép vagy mobileszköz, projektor vagy más kivetítési eszköz

◦ ajánlott videók:

- maszájugrótánc: <https://www.youtube.com/watch?v=SzTyn3qxi8s>
- koreai: <https://www.youtube.com/watch?v=0YVcdH6YH0g>
- afrikai kassa: <https://www.youtube.com/watch?v=6h3WVEpom6s>
- indiai esküvői tánc: <https://www.youtube.com/shorts/VVkiajq1PwY>
- thai: <https://www.youtube.com/watch?v=04sfcOtG4u0>
- magyar: <https://www.youtube.com/shorts/zH5B0-hG8f0>
 - különféle kézi hangszerek: dobok, sípok, stb.
 - hangszerek készítése: fakanalak, fedők, botok, szárazbab, száraz-tészta, rizs, gabonaszemek, lencse, konzervdobozok. További ötletek itt: <https://jatsszunk-egyutt.hu/csorgo-borgo-hangszerek/> és itt: <https://discover.hubpages.com/art/Music-Instruments-for-Kids-to-Make>
 - kreatív papírok, ollók, ragasztó

Az egyes foglalkozások időtartam a gyermekek életkorától és teherbíró képességétől függően változik. Óvodában 20-45 perc, alsó tagozatban 30 – 90 perc

Javasolt a foglalkozásokat nem eseti módon, hanem folyamatosan beépíteni az oktatás rendjébe.

Bár ez a könyv nem kifejezetten a bőrszínek különbségére fókuszál, a

szereplő gyerekek, és hogy a különbözőség miért szép.

Foglalkozás szakemberek számára

A foglalkozás célja, hogy a szakemberek olyan gyakorlati tudást és eszközöket kapjanak, amelyekkel hatékonyabban tudják támogatni a gyerekek nyitottságát és alkalmazkodóképességét a sokszínű világban. A program során a résztvevők megosztják egymással a gyermekekkel szerzett tapasztalataikat, és olyan módszereket sajátítanak el, amelyek segítik a kulturális különbségek kezelését és a gyermekek harmonikus fejlődését.

TEMATIKA

1. alkalom: Tapasztalatok megosztása és értékelése

- Fókusz: A gyermekekkel végzett interkulturális foglalkozások tapasztalatainak feldolgozása, a kihívások és sikerek megbeszélése.
- Főbb tevékenységek:
 - Tapasztalatok megosztása körbeszélgetésben.
 - Gyermekek reakcióinak és viselkedésének elemzése.
 - Esettanulmányok feldolgozása, közös megoldási javaslatok kidolgozása.

2. alkalom: Interkulturális kommunikáció és sztereotípiák felismerése

- Fókusz: A pedagógusok megértik, hogyan alakulnak ki sztereotípiák és előítéletek, és hogyan lehet ezeket tudatosan kezelni a nevelési gyakorlatban.
- Főbb tevékenységek:
 - Rövid előadás az interkulturális kommunikációról.
 - Sztereotípiák felismerése és alternatív megközelítések kidolgozása.
 - Szituációs játékok kulturális félreértések kezelésére.

3. Alkalom: Gyakorlati módszerek és eszközök a kulturális sokszínűség kezelésére

- Fókusz: A pedagógusok konkrét módszereket és játékokat tanulnak meg, amelyekkel a mindennapi munkájukban támogatják a gyermekek nyitottságát és fejlődését.

- Főbb tevékenységek:

- Bevezetés a kulturálisan érzékeny pedagógiai módszerekbe.

- Gyakorlati eszköztár bemutatása: kulturális ismerkedős játékok, mesék feldolgozása, konfliktus, amelyek segítik a gyermekeket abban, hogy különböző nézőpontokkal találkozva is együttműködjenek.

- Workshop: A pedagógusok kiscsoportokban saját gyakorlatokat és programokat dolgoznak ki, amelyeket később beépíthetnek az óvodai vagy iskolai mindennapokba. Például:

- „Interkulturális nap” tervezése, ahol a gyermekek játékosan ismerkednek különböző kultúrákkal.

- Játékos foglalkozások és programok, amelyek a kulturális különbségek izgalmas oldalát mutatják be (pl. zene, tánc, kézműves tevékenységek).

- Zárókör: A pedagógusok közösen reflektálnak a tanultakra, és terveket készítenek arra, hogyan alkalmazzák mindezt a gyakorlatban. Az alkalom végén közös elhatározásokat fogalmaznak meg a kulturális sokszínűség mindennapos megéléséről az intézményekben.

